TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU MİSTİK, METAFİZİK, GELENEĞE YASLANAN ŞİİR

Türk edebiyatında İslami geleneğin önemli şairlerinden Mehmet Akif Ersoy'un öncüsü olduğu bu çizgide Necip Fazıl Kısakürek ve ardından Sezai Karakoç, kendilerine özgü şiir anlayışlarıyla sonraki kuşakları etkilemişlerdir.

Asaf Halet Çelebi, İsmet Özel, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Nuri Pakdil gibi isimler Türk edebiyatında dinî değerleri, geleneğe duyarlılığı ve metafizik anlayışı öne çıkaran bir anlayışa sahip sanatçılardır. Bu şairlerin eserleri, "mistik, metafizik, geleneğe yaslanan şiir" olarak da bilinmektedir.

1960 SONRASI TOPLUMCU EĞİLİMLERİ YANSITAN ŞİİR

1960 sonrası toplumcu eğilimleri yansıtan şairler, şiirlerinde "yerleşik düzene eleştiri, sınıfsal sorunlar, kadın, doğa, kentleşme sorunları" gibi temaları öne çıkarmışlardır. Bu şairler şiirlerinde kimi zaman anlamı öne çıkaran, açık ve sade bir üslubu tercih ederken kimi zaman da İkinci Yeni'nin imgeli, kapalı şiir anlayışından etkilenmişlerdir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda İsmet Özel, Gülten Akın, Süreyya Berfe, Özkan Mert, Refik Durbaş, Ataol Behramoğlu, Nihat Behram 1960 sonrası toplumcu gerçekçi şairler olarak tanınmışlardır.

1980 SONRASI TÜRK ŞİİRİ

1980 sonrası Türk şiirinde şairlerin genel yaklaşımı "Türk şiirinin bir bütün olduğu, bu şiirin hiçbir ayrım gözetilmeden sahiplenilmesi gerektiği" şeklindedir. Bu dönemde "kent kimliği, şehirleşme" tema olarak öne çıkmıştır. 1980 sonrası şiir kuşağının en önemli özelliği tek bir şiir anlayışından değil, çeşitli şiir anlayışlarından söz edilebilmesidir. "Çok seslilik" bu kuşağın belirleyici özelliğidir. 1980 sonrası kuşakta politik ve toplumsal konular

arka planda kalırken bireysel kaygılar ön planda olmuştur.

1980 sonrası Türk şiiri, gelişme ortamını dergilerde bulmuştur ve aynı dergide farklı şiir anlayışında şairler birlikte ürünler verebilmiştir. Bu kuşak için önemli dergiler olarak Üç Çiçek, Poetika, Şiir Atı, Fanatik, Sombahar, Broy, Yönelişler dergileri sayılabilir. Haydar Ergülen'in yayımlanmasında yer aldığı Üç Çiçek, uzun ömürlü olmasa da dönemin etkili dergilerinden biri olmuştur.

Bu kuşakta yer alan şairler arasında Tuğrul Tanyol, Haydar Ergülen, Metin Celal, Lale Müldür, Seyhan Erözçelik, Şavkar Altınel, Roni Marguiles, İhsan Deniz, Adnan Özer, Osman Hakan A., Akif Kurtuluş, Hüseyin Atlansoy, Enver Ercan, Turgay Fişekçi, Hüseyin Ferhad, Sina Akyol, Enis Batur, Şükrü Erbaş, Salih Bolat, Birhan Keskin, Ebubekir Eroğlu, Murathan Mungan, Küçük İskender, Metin Cengiz, Sunay Akın, Akgün Akova, Melisa Gürpınar, Ahmet Erhan, Yaşar Miraç sayılabilir.

CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİ

Cumhuriyet Dönemi'nde halk şiiri, ilgi görmüş bir alandır. Bunda bazı sanatçıların Millî Edebiyat zevk ve anlayışını devam ettirmek istemeleri etkili olmuştur. Çünkü bu anlayıştaki sanatçılar (Arif Nihat Asya, Orhan Şaik Gökyay, Necmettin Halil Onan vb.) halkın geleneğinden, dilinden, ortak zevkinden vb. yararlanmışlar; böylelikle bir memleket edebiyatı meydana getirmeye çalışmışlardır. Küçük değişiklikler olsa da Âşık edebiyatının özellikleri bu dönemde de devam etmiştir. Yani sanatçılar; saz eşliğinde çalıp söyleme, sade dil kullanma, halk kültüründen uzaklaşmama, hece ve dörtlük nazım birimini kullanma gibi özellikleri bu dönemde de sürdürmüşlerdir. Daha önceki yüzyıllardan farklı olarak bu dönemde şiirler, nazım şekillerinin (koşma, semai, destan…) adlarıyla anılmamış; her şiir için özel başlık kullanılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi halk şiirinin âşıkları arasında Âşık Veysel, Âşık Feymani, Davut Sulari, Ali İzzet Özkan, Abdurrahim Karakoç, Âşık Daimi, Sefil Selimi, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu gibi isimler sayılabilir.

SORULAR

SORU 1

Hayat su misali süzülüp gider
Vahşi derelerin selinde kalır
Rüyasında gamlı bülbül ''ah'' eder,
Yankısı bir hayal gülünde kalır.

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Kişileştirme yapılmıştır.
B) Tam kafiye kullanılmıştır.
C) 6+5 durağı tercih edilmiştir.
D) "abab" şeklinde kafiyelenmiştir.
E) Halk şiiri geleneğiyle kaleme alınmıştır.

Cevap: B

SORU 2

I. Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır,
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir.

II. Ben bir gün bu dağ köyünde
Düşünülecek en güzel şeyi düşündüm,
Köy okulları dedim, dünyamızı dünya eden,
Bilgiler uğruna vurulmuş turnalar misali
Çırpınır, çaresizlikten ve sevgiden,
Düşmüş köy çocuklarının önüne bir öğretmen.

Numaralanmış dizeler arasında aşağıdaki özelliklerden hangisi ortaktır?

A) Tema
B) Kafiye türü
C) Ölçü
D) Zihniyet
E) Kafiye örgüsü

Cevap: D

SORU 3

1940 yılında çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Karapapak (Azeri) Türklerindendir. Saz çalmaya ve şiir söylemeye 1951'de başlayan şair, özellikle atışma dalında oldukça başarılıdır. Ulusal duygularının güçlülüğü ve kendine özgü sesiyle tanınır. Âşıklık geleneğinin bir parçası olan türkülü hikâyeler anlatma konusunda başarılı olan âşık, "Kiziroğlu" türküsüyle ün kazanmıştır. 26 Mart 2005 tarihinde Ankara'da vefat etti ve memleketi Kars'ta toprağa verildi.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Âşık Veysel
B) Neşet Ertaş
C) Şeref Taşlıova
D) Murat Çobanoğlu
E) Âşık Feymani

Cevap: D